

KOMPETENCJE I KWALIFIKACJE ZAWODOWE NAUCZYCIELI AKADEMICKICH

Anna SIERECKA*, Katarzyna PINDOR*

* Wydział Nauk Pedagogicznych, Dolnośląska Szkoła Wyższa
e-mail: annasieracka@wp.pl
e-mail: katarzyna.pindor@wp.pl

Artykuł wpłynął do redakcji 08.02.2012 r. Zweryfikowaną i poprawioną wersję po recenzjach i korekcie otrzymano w kwietniu 2012 r.

Artykuł dotyczy problematyki kwalifikacji zawodowych nauczycieli akademickich wynikających z przepisów prawnych. Przedstawia również ogólną charakterystykę głównych kompetencji zawodowych nauczycieli akademickich oraz ich znaczenie w procesie edukacji.

Słowa kluczowe: *nauczyciele akademicy, kwalifikacje nauczycieli, kompetencje, pedeutologia*

WSTĘP

XXI wiek to czas ogromnego postępu naukowego oraz ustawicznej edukacji. Według Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2010 studiowało w Polsce 1841251 studentów¹. Przed szkołami różnych szczebli stoi nie lada wyzwanie – wykształcenie człowieka, który sprosta coraz to większym wymaganiom rynku oraz postępowi technicznemu. Już od pierwszego etapu edukacji jednostka zaczyna nabywać określone kompetencje, które mają przygotować ją do udziału w życiu społecznym. Stąd właśnie od początku edukacji człowieka istotną rolę odgrywa w niej nauczyciel.

K.M. Czarnecki wskazuje na potrzebę zgodności „poziomu kwalifikacji zawodowych i cech osobowości z zadaniami, obowiązkami i odpowiedzialnością za ich realizację”². W szkole podstawowej młody człowiek ma stopniowo nabywać kompetencje oraz być uwrażliwiany na pewne formy życia kulturalnego, społecznego, jak również sztukę, postawy obywatelskie, konieczność współdziałania w grupie i doskonalenie umiejętności związanych z wykorzystywaniem nowoczesnych środków i metod pracy³.

---

¹ [online]. [dostęp: 30.11.2010]. Dostępny w Internecie: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_e_szkoly_wyzsze_2010.pdf

² K.M. Czarnecki, *Teoretyczne podstawy zawodowego rozwoju człowieka*, [w:] *Rozwój zawodowy nauczyciela*, pod red. H. Moroz, Humanitas, Kraków 2005, s. 40.

³ Zob. T. Prymak, *Sposoby podejmowania przez studentów działań autoedukacyjnych*, [w:] „e-mentor” nr 1/2010, (33), Warszawa 2010, s. 66-72.

Literatura pedeutologiczna przedstawia zadania, kompetencje oraz opisuje, kim jest, a kim powinien być nauczyciel. Nauczyciele akademicy stanowią specyficzną grupę zawodową, ponieważ to właśnie pod ich „skrzydła” trafiają studenci, dla których głównym celem jest zdobycie odpowiednich wiadomości i kwalifikacji, które umożliwią im wykonywanie wybranego zawodu.

Student w szkole wyższej jest dziś pełnoprawnym współuczestnikiem procesu edukacyjnego. Proces kształcenia w uczelni wyższej oparty jest głównie na wymiarze technologicznym i innowacyjnych metodach pracy. Ten współdział w procesie kształcenia ucznia i nauczyciela W. Puślecki nazywa pełnomocnością. Według tego autora, jest to „najwyższe stadium rozwoju podmiotowości nauczyciela oraz jego autonomii zawodowej”⁴.

Przekształcenie społeczeństwa przemysłowego w społeczeństwo wiedzy sprawiło, że zaczęto uważniej przyglądać się kompetencjom i kwalifikacjom nauczycieli, a zwłaszcza nauczycieli akademickich. Obecnie w Polsce funkcjonuje 470 uczelni, z czego 132 to uczelnie publiczne, a 338 to uczelnie niepubliczne. W uczelniach tych kształcą się prawie 2 miliony studentów, co daje Polsce jeden z najwyższych na świecie wskaźników skolaryzacji oraz największą liczbę instytucji szkolnictwa wyższego w Europie⁵. Taka ilość placówek wyższych sprawia, że pracownicy dydaktyczno-naukowi muszą szczególnie dbać o swój warsztat.

1. KWALIFIKACJE ZAWODOWE NAUCZYCIELI W ŚWIETLE PRZEPISÓW PRAWA

Nauczycielami akademickimi, zgodnie z art. 108 Ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym⁶, są pracownicy naukowo-dydaktyczni, pracownicy dydaktyczni, pracownicy naukowi, dyplomowani bibliotekarze oraz dyplomowani pracownicy dokumentacji i informacji naukowej.

Artykuł 109 wyraźnie określa, że nauczycielem akademickim może zostać osoba, która posiada kwalifikacje określone w ustawie; ma pełną zdolność do czynności prawnych; nie została ukarana prawomocnym wyrokiem sądowym za przestępstwo umyślne; nie została ukarana karą dyscyplinarną oraz korzystająca z pełni praw publicznych.

Rosnąca ilość uczelni wyższych w Polsce sprawia, że w ciągłej debacie publicznej mówi się o jakości kształcenia na tym etapie⁷. Nauczyciele akademicy XXI wieku to osoby, które powinny być dla studentów autorytetami, będącymi ciągle na bieżąco z informacjami dotyczącymi dziedziny, jaką się zajmują. Osoby te nie mogą, zdaniem M. Śnieżyńskiego, ograniczać się do treści zawartych w podręcznikach. Jego zdaniem „nie zdobędzie autorytetu nauczyciel powielający co roku te same wiadomości, bez

---

⁴ W. Puślecki, *Nauczyciel pełnomocny...*, op. cit., s. 173.

⁵ [online]. [dostęp: 26.03.2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.nauka.gov.pl/szkolnictwo-wyzsze/dane-statystyczne-o-szkolnictwie-wyzszym/>.

⁶ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.)

⁷ S. Cichoń, *Nowa reforma edukacji – lepsza jakość kształcenia*, [w:] *Polski system edukacji po reformie 1999 roku, Stan, perspektywy, zagrożenie*, pod red. Z. Andrzejak, L. Kacprzyk, K. Pająk, Fundacja Edukacja XXI wieku, Poznań – Warszawa 2005, s. 219.

uwzględnienia aktualnego rozwoju nauki w swojej dyscyplinie”⁸. Nauczyciel akademicki musi zatem oprócz teoretycznego przygotowania być osobą pełną pasji i zaangażowania. Do jego obowiązków bowiem ma należeć kształcenie przyszłych pracowników wielu sektorów gospodarczych.

Obowiązki nauczycieli akademickich określone zostały w art. 111, według którego pracownicy naukowo-dydaktyczni są obowiązani kształcić i wychowywać studentów, w tym nadzorować opracowywanie przez studentów prac zaliczeniowych, semestralnych, dyplomowych, pod względem merytorycznym i metodycznym; prowadzić badania naukowe i prace rozwojowe, rozwijać twórczość naukową albo artystyczną; uczestniczyć w pracach organizacyjnych uczelni.

Do obowiązków nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego należy również kształcenie kadry naukowej. Pracownicy dydaktyczni są obowiązani kształcić i wychowywać studentów, w tym nadzorować opracowywanie przez studentów prac zaliczeniowych, semestralnych, dyplomowych, pod względem merytorycznym i metodycznym; podnosić swoje kwalifikacje zawodowe; uczestniczyć w pracach organizacyjnych uczelni. Obowiązkiem pracowników naukowych jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych, rozwijanie twórczości naukowej albo artystycznej i uczestniczenie w pracach organizacyjnych uczelni. W codziennej praktyce nauczyciele akademicy obłożeni są ogromną ilością pracy. Oprócz ciągłego doskonalenia zawodowego, brania udziału w konferencjach, seminariach i warsztatach, muszą oni również pracować w komisjach rekrutacyjnych, prowadzić seminaria i obrony prac licencjackich i magisterskich, prowadzić zajęcia dydaktyczne, być opiekunami praktyk. Ta ogromna ilość zajęć, jakimi obarczeni są polscy nauczyciele akademicy sprawia, że bardzo istotne okazują się ich kompetencje.

2. KOMPETENCJE ZAWODOWE NAUCZYCIELI AKADEMICKICH

Kształcenie studentów w celu zdobywania i uzupełniania wiedzy oraz umiejętności niezbędnych w pracy zawodowej należy do podstawowych zadań uczelni. Właściwa realizacja tego zadania wymaga od nauczycieli akademickich szeregu różnorodnych kompetencji.

Termin kompetencja pochodzi od łacińskiego słowa *competentia* i oznacza „zdolność i gotowość podmiotu do wykonania zadań na oczekiwanym poziomie”⁹. Kompetencje nie są stałe, zmieniają się wraz z rozwojem człowieka, nabywaniem umiejętności, wiedzy i doświadczenia. Bycie kompetentnym oznacza posiadanie określonej wiedzy, umiejętności, a także predyspozycji osobowościowych. Człowiek kompetentny to profesjonalista, fachowiec, specjalista w jakiejś dziedzinie. Zdaniem W. Okonia, kompetencje nauczyciela wyrażają się w zdolności do samorealizacji oraz zdolności do działania na określonych polach „pedagogicznego bycia”¹⁰. Natomiast S. Dylak określa kompetencje nauczycielskie jako „zbiór wiedzy i umiejętności, dyspozycji oraz postaw

⁸ M. Śnieżyński, O autorytecie nauczyciela akademickiego, Konspekt. Pismo Akademii Pedagogicznej w Krakowie, nr 3, [online]. [dostęp: 01.10.2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.wsp.krakow.pl/konspekt/konspekt3/sniezynski.html>.

⁹ H. Kwiatkowska, *Pedeutologia*. Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 35.

¹⁰ W. Okoń, *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 1966, s. 126.

i wartości, niezbędnych dla skutecznej realizacji nałożonych zadań”¹¹. Zatem nauczyciel kompetentny to taki nauczyciel, który oprócz wiedzy, posiada szereg różnych umiejętności oraz cech osobowości sprzyjających osiągnięciu celów edukacyjnych.

W zakresie kompetencji nauczycielskich istnieje wiele klasyfikacji, w których autorzy odwołują się do istoty zawodu, jego specyfiki, zadań i funkcji pełnionych przez nauczyciela. Zdaniem W. Strykowskiego kompetencje w tym zakresie można podzielić na trzy grupy:

- merytoryczne – dotyczące treści nauczanego przedmiotu;
- dydaktyczno-metodyczne – koncentrujące się na warsztacie pracy nauczyciela i ucznia;
- wychowawcze – dotyczące różnych sposobów oddziaływania na uczniów¹².

Inny podział proponuje R. Kwaśnica, który wyodrębnia dwie grupy kompetencji. Pierwszą grupę stanowią kompetencje praktyczno-moralne, do których zalicza się:

- kompetencje interpretacyjne, czyli zdolności do rozumiejącego odnoszenia się do świata;
- kompetencje moralne, rozumiane jako zdolność do refleksji moralnej;
- kompetencje komunikacyjne, czyli zdolność do bycia w dialogu.

Druga grupa to kompetencje techniczne, na które składają się:

- kompetencje postulacyjne, traktowane jako umiejętność opowiadania się za instrumentalnie pojętymi celami i identyfikowanie się z nimi;
- kompetencje metodyczne;
- kompetencje realizacyjne, rozumiane jako umiejętność doboru środków i tworenia warunków sprzyjających osiągnięciu celów¹³.

R. Kwaśnica ustala także hierarchię ważności przedstawionych kompetencji, uznając za najważniejsze dla nauczycieli kompetencje praktyczno-moralne, gdyż to one przesądzają o tym, czy i w jaki sposób nauczyciel uzna za odpowiednie posługiwanie się w swej pracy kompetencjami technicznymi. Zgodnie z przyjętym podziałem rozwój zawodowy nauczyciela polega na powiązanej ze sobą ewolucji kompetencji praktyczno-moralnych i technicznych. Zarówno kompetencje techniczne, zwane też instrumentalnymi, jak i kompetencje praktyczno-moralne, zwane aksjologicznymi mają duże znaczenie w zawodach, które opierają się na pracy z innym człowiekiem, jednak wiodące znaczenie mają kompetencje aksjologiczne. Ich przewaga nad kompetencjami instrumentalnymi wynika z faktu, że te drugie nie mogą być użyte bez ich zgody. Ich szczególne znaczenie uzasadnione jest specyfiką zawodu nauczycielskiego.

Komisja Europejska w 2005 roku podała opis pakietu kompetencji, jakie wymagane są od Europejskiego Nauczyciela. Wśród najważniejszych umiejętności, jakimi musi się on wykazać są: praca w wielokulturowej klasie, praca na bieżąco z nowościami

---

¹¹ S. Dylak, *Wizualizacja w kształceniu nauczycieli*. Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1995, s. 37.

¹² W. Strykowski, *Szkoła współczesna i zachodzące w niej procesy*, [w:] *Kompetencje nauczyciela szkoły współczesnej*, pod red. W. Strykowski, J. Strykowska, J. Pieluchowski, eMPi2, Poznań 2003, s. 23.

¹³ R. Kwaśnica, *Wprowadzenie do myślenia o nauczycielu*, [w:] *Pedagogika*, pod red. Z. Kwieciński, B. Śliwerski, t. II, PWN, Warszawa 2003, s. 298-303.

technologicznymi, praca w zespołach, stałe poszerzanie wiedzy i osobisty rozwój, krytyczne przetwarzanie informacji¹⁴.

Obecnie najistotniejszym zadaniem nauczyciela jest wykształcenie u młodego człowieka postawy i nawyku do uczenia się przez całe życie. Uczymy się od urodzenia. Dzieci rozpoczynają edukację w rodzinie, a następnie przechodzą edukację wczesnoszkolną; młodzież i młodzi dorośli kształcą się po to, by wejść na rynek pracy; dorośli na rynku pracy uczą się, by sprostać wymaganiom kariery zawodowej; seniorzy robią to, by utrzymać swoją aktywność. Ustawiczne zdobywanie wiedzy i umiejętności, samodzielne korzystanie z zasobów informacyjnych, a także zdolność współpracowania z innymi i rozwiązywania problemów są kluczowymi kompetencjami młodego pokolenia. Uczelnie akademickie mają za zadanie przekazywać wiedzę w taki sposób, by młody człowiek mógł wykonywać zawód w określonej dziedzinie, wychowywać ludzi kulturalnych, kształtować pełnię człowieczeństwa i prowadzić badania naukowe. Nauczyciel akademicki stale musi doskonalić kompetencje zawodowe oraz dbać o jakość wiedzy, jaką wyklada. Kluczowe staje się tu stałe poszukiwanie nowych metod nauczania, udoskonalanie programów kształcenia, skuteczne docieranie do studentów, rozbudzanie ich wyobraźni i zainteresowań oraz czynienie pracy studenta interesującą i atrakcyjną.

Student oczekuje od nauczyciela nie tylko wiedzy, ale również szuka w nim takich cech osobowości, które spowodują, iż rozbudzi on w nim określone zainteresowania. Wiek XXI to również okres, w którym zacierają się granice państw, a podróżowanie nigdy wcześniej nie było tak proste. Stąd też nauczyciel akademicki musi być przygotowany do uczenia studentów różnych narodowości.

Z roku na rok rośnie liczba studentów studiujących w Polsce i poza granicami państwa. Studiowanie na uczelniach w różnych krajach nie jest jednak niczym nowym i niezwykłym. Mobilność studentów sprawiła, iż mobilni stali się pracownicy naukowo – dydaktyczni. Obecnie w Polsce organizuje się dużą ilość konferencji międzynarodowych. Nauczyciele chcą wiedzieć więcej o tym, co dzieje się w innych krajach, na innych uczelniach. Takie konferencje są miejscem wymiany wielu doświadczeń. Szkoła jest instytucją nieustannie rozwijającą się¹⁵.

Nauczyciel staje przed ogromnym wyzwaniem nie tylko dlatego, że współczesna gospodarka dynamicznie się zmienia i obserwujemy naturalne wymieranie całych zawodów, ale również dlatego, że w ich miejscach pojawiają się nowe, zupełnie nieznane. Szybkość i umiejętność przededefiniowania swoich umiejętności jest cechą dobrego nauczyciela. Cz. Banach wskazuje na to, że nauczyciel ma wspierać młodzież w procesie „poznawania świata” oraz „poznawania siebie i kierowania sobą”¹⁶.

Nauczyciel akademicki, zdaniem D. Sipińskiej, ma być refleksyjnym praktykiem, tak zwanym autonomicznym poszukiwaczem, który znajduje sens i radość w tym, co robi¹⁷. O refleksyjnym praktyku pisze D. Gołębiak w książce „Uczenie metodą projektów”. Zdaniem autorki obecna oświata wymaga dynamicznych praktyków w dyna-

¹⁴ M. Sielatycki, *Kompetencje nauczyciela w Unii Europejskiej*, [w:] „TRENDY uczenie w XXI wieku”, Internetowy magazyn CODN nr 3/2005, s. 6-7.

¹⁵ Zob. B. Joyce, E. Calhoun, D. Hopkins, *Przykłady modeli uczenia się i nauczania*, WSiP, Warszawa 1999.

¹⁶ Cz. Banach, *Polska szkoła i system edukacji. Przemiany i perspektywy*, Wydawnictwo UMK, Toruń 1999.

¹⁷ D. Sipińska, *Refleksyjny nauczyciel*, [w:] „Edukacja i Dialog”, nr 1/1996, Warszawa 1996.

micznych szkołach. Nauczyciele muszą być zdolni do refleksji nad tym, co robią, zmieniać na lepsze oraz umieć doskonalić się i przystosowywać do nowej rzeczywistości¹⁸. Rutyna, działanie według utartych wzorców i schematów to dziś elementy w edukacji, które nie pasują kompletnie do refleksyjnego praktyka. Nauczyciel ma działać bezustannie i dostosowywać rozwiązania do pojawiających się problemów. Nauczyciel i uczeń muszą być ze sobą w stałym dialogu, wzajemnie się wspierać i wspólnie wznosić na wyższe poziomy intelektualnego rozwoju. Refleksyjny praktyk nie boi się ryzyka, a popełniane błędy stanowią dla niego możliwość głębszej refleksji i udoskonalenia bądź naprawienia dotychczasowych działań.

Zmiany w kształceniu nauczycieli są obecnie konsekwencją oczekiwań w zakresie kompetencji zawodowych¹⁹, kwalifikacji będących fundamentem wiadomości i umiejętności. Komisja Europejska przedstawiła rekomendacje przyszłych nauczycieli, biorąc pod uwagę trzy punkty odniesienia dla tego zawodu wobec: wiedzy, innego człowieka i społeczeństwa. Nauczyciele powinni umieć pracować z wiedzą, nowymi technologiami i informacją, pracować z innymi ludźmi, pracować w społeczeństwie i dla społeczeństwa²⁰. Pracownicy naukowo-dydaktyczni nie mogą bać się zmian, być „zaszufladkowani” i zamknięci na nowe rodzaje zdobywania i szerzenia wiedzy. Nauczyciele muszą być otwarci na dialog ze studentami, umieć wskazać im dalsze możliwe drogi rozwoju osobistego. Podawanie wiedzy i gotowych rozwiązań „na talerzu” jest nieodpowiednie. Trzeba umieć wskazywać kierunki. Nauczyciel ma rozwijać pasje zawodowe wśród studentów. Studenci mają silnie upodobać się w czymś, zamiłować do czegoś, by po ukończeniu studiów zajmować się czymś z entuzjazmem. Aby takie kształcenie było możliwe, potrzebni są nauczyciele o wszechstronnych kompetencjach, bo tylko tacy wyposażą swoich uczniów w odpowiednie kompetencje do życia.

3. WEWNĘTRZNY SYSTEM ZAPEWNIANIA JAKOŚCI KSZTAŁCENIA

Wewnętrzne systemy zapewniania jakości kształcenia mają za zadanie stymulować do ciągłego doskonalenia jakości kształcenia, podnosić rangę pracy dydaktycznej oraz budować etos nauczyciela akademickiego, podnosić poziom wykształcenia absolwentów, informować szeroko o jakości kształcenia i ofercie dydaktycznej, motywować pracowników oraz studentów do doskonalenia jakości nauczania i uczenia się, podnosić konkurencyjność i atrakcyjność uczelni, standaryzować i ujednolicać sposoby postępowania kadry dydaktycznej i studentów, określać odpowiedzialność i uprawnienia uczestników procesu kształcenia²¹. Uczelnie, chcąc sprostać wymaganiom swoich odbiorców, muszą dbać i zapewniać odpowiednią jakość kształcenia. Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego wprowadził 12 lipca 2007 roku rozporządzenie o obowiązkach

---

¹⁸ *Uczenie metodą projektów*, pod red. D. Gołębiak WSiP, Warszawa 2002, s. 20.

¹⁹ K. Ferenz, *Kulturowe i polityczne konteksty ról nauczyciela*, [w:] *W poszukiwaniu kompetencji nauczyciela XXI wieku*, pod red. E. Koziół, E. Kobyłecka, Wydawnictwo Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2002.

²⁰ M. Sielatycki, *Kompetencje nauczyciela w Unii Europejskiej*, [w:] „TRENDY uczenie w XXI wieku”, Internetowy magazyn CODN nr 3/2005, s. 9-10.

²¹ M. Tutko, *Wewnętrzne systemy zapewniania jakości kształcenia*, uczelniany system doskonalenia jakości kształcenia Uniwersytetu Jagiellońskiego, [online]. [dostęp: 01.10.2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.jakosc.uj.edu.pl/documents/1609422/3160141/Wewn%C4%99trzne+systemy+zapewniania+jako%C5%9Bci+kszt%C5%82cenia++M.+Tutko.pdf>.

wym tworzeniu wewnętrznego systemu zapewniania jakości standardów kształcenia²². Władze uczelni wyższych, chcąc sprawdzić jakość merytoryczną i dydaktyczną swoich pracowników oraz zadowolenie swoich klientów (studentów) z jakości usług im oferowanych, od wielu już lat prowadzą swoje wewnętrzne badania. Przeprowadza się je na zakończenie każdego semestru na studiach stacjonarnych i zaocznych. Badania prowadzi się w zależności od jednostki w wersji papierowej (studenci uzupełniają ankietę tradycyjną), bądź w wersji on-line (logując się na stronie uczelni i wypełniając przygotowaną przez jednostkę aplikację). Studenci w większości uczelni otrzymują listę osób, które mają zostać poddane obowiązkowej ewaluacji. Są to nauczyciele akademicki, z którymi studenci w danym semestrze mieli zajęcia. W badaniach tego typu studenci oceniają jakość pracy kadry dydaktycznej. Narzędzie to pozwala uzyskać dokładny raport dziekanom poszczególnych wydziałów. Dzięki uzyskanym wynikom można wprowadzać modyfikacje bądź radykalne zmiany w momencie, gdy odbiorcy usług, w tym przypadku studenci zdecydowanie negują dane zajęcia, program, osobę prowadzącą bądź miejsce odbywania zajęć. Takie badania pozwalają uczelniom stale ulepszać się.

W internetowych wyszukiwarkach znaleźć można raporty z ankietyzacji prowadzonych na różnych kierunkach większości uczelni w naszym kraju. Większość ankiet podzielonych jest na kilka bloków tematycznych, w których bada się: organizację zajęć w danym semestrze/roku akademickim, dostępność nauczyciela akademickiego, przygotowanie nauczyciela do zajęć, uporządkowanie i zrozumiałość prowadzonych zajęć, zaangażowanie wykładowcy, kryteria zaliczeń/oceny, stosunek wykładowcy do studenta, interaktywność i elastyczność. Wyżej wymienione kryteria, to tylko niektóre z szeregu branych pod uwagę na polskich uczelniach. Pytania różnią się od siebie w zależności od rodzaju i kierunku studiów.

PODSUMOWANIE

Jak słusznie zauważa Z. Kwieciński, obecnie konieczne jest „wykształcenie i doskonalenie nauczycieli o nowych, innych niż dotychczas kompetencjach: w sensie treści – bardziej łącznych niż wysoko specjalistycznych, bardziej otwartych niż zamkniętych, bardziej twórczych niż odtwórczych, a w sensie charakteru roli zawodowej nauczyciela – odchodzących od funkcji przekaziciela i egzekutora do roli przewodnika i tłumacza”²³.

Kompetencje nauczycielskie muszą zatem być na tyle szerokie i zróżnicowane, aby umożliwiały mu radzenie sobie w obecnym świecie, jest to szczególnie ważne, gdyż to właśnie w dużym stopniu od poziomu kompetencji nauczycieli zależy kształtowanie tychże u młodego człowieka.

²² Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki, s. 5. [online]. [dostęp: 01.10.2012]. Dostępny w Internecie: www.bip.nauka.gov.pl/gAllery/26/29/2629/20070712_rozporzadzenie_standardy_ksztalcenia.pdf.

²³ Z. Kwieciński, *Tropy – ślady – próby. Studia i szkice z pedagogii pogranicza*, Poznań-Olsztyn 2000, s. 17.

LITERATURA

1. Banach Cz., *Polska szkoła i system edukacji. Przemiany i perspektywy*, Wydawnictwo UMK, Toruń 1999.
2. Cichoń S., *Nowa reforma edukacji – lepsza jakość kształcenia*, [w:] *Polski system edukacji po reformie 1999 roku, Stan, perspektywy, zagrożenie*, pod red. Z. Andrzejak, L. Kacprzyk, K. Pająk, Fundacja Edukacja XXI wieku, Poznań – Warszawa 2005, s. 219.
3. Czarnecki K. M., *Teoretyczne podstawy zawodowego rozwoju człowieka*, [w:] *Rozwój zawodowy nauczyciela*, pod red. H. Moroz, Humanitas, Kraków 2005, s. 40.
4. *Słownik Współczesnego Języka Polskiego*, pod red. Dunaj B., Warszawa 1996, s. 724.
5. Dylak S., *Wizualizacja w kształceniu nauczycieli*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1995, s. 37.
6. Ferencz K., *Kulturowe i polityczne konteksty ról nauczyciela*, [w:] *W poszukiwaniu kompetencji nauczyciela XXI wieku*, pod red. E. Kozioł, E. Kobyłecka, Wydawnictwo Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2002.
7. *Uczenie metodą projektów*, pod red. Gołębiak D., WSiP, Warszawa 2002, s. 20.
8. Joyce B., Calhoun E., Hopkins D., *Przykłady modeli uczenia się i nauczania*, WSiP, Warszawa 1999.
9. Kwaśnica R., *Wprowadzenie do myślenia o nauczycielu*, [w:] *Pedagogika: podręcznik akademicki*, pod red. Kwieciński Z., Śliwerski B., t. II, PWN, Warszawa 2003, s. 298-303.
10. Kwiatkowska H., *Pedeutologia*, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 35.
11. Kwieciński Z., *Tropy – ślady – próby. Studia i szkice z pedagogii pogranicza*. Poznań-Olsztyn 2000, s. 17.
12. Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, Warszawa 1966, s. 126.
13. [online]. [dostęp: 26.03.2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.nauka.gov.pl/szkolnictwo-wyzsze/dane-statystyczne-o-szkolnictwie-wyzszym/>.
14. [online]. [dostęp: 30.11.2010]. Dostępny w Internecie: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/PUBL_e_szkoly_wyzsze_2010.pdf.
15. [online]. [dostęp: 01.10.2012]. Dostępny w Internecie: www.bip.nauka.gov.pl/gAllery/26/29/2629/20070712_rozporzadzenie_standardy_ksztalcenia.pdf.
16. Prymak T., *Sposoby podejmowania przez studentów działań autoedukacyjnych*, [w:] „e-mentor” nr 1/2010, (33), s. 66-72.
17. Puślecki W., *Nauczyciel pełnomocny*, [w:] *Rozwój zawodowy nauczyciela*, pod red. Moroz H., Humanitas, Kraków 2005, s. 173.
18. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów

kształcenia, a także trybu tworzenia warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki, s. 5.

19. Sielatycki M., *Kompetencje nauczyciela w Unii Europejskiej*, [w:] „TRENDY uczenie w XXI wieku”, Internetowy magazyn CODN nr 3/2005, s. 6-7.
20. Sipińska D., *Refleksyjny nauczyciel*, [w:] „Edukacja i Dialog”, nr 1/1996, Warszawa 1996.
21. Strykowski W., *Szkoła współczesna i zachodzące w niej procesy*, [w:] *Kompetencje nauczyciela szkoły współczesnej*, pod red. Strykowski W. Strykowska J., Pieluchowski J., eMPI2, Poznań 2003, s. 23.
22. Śnieżynski M., *O autorytecie nauczyciela akademickiego*, [w:] „Konspekt”, nr 3/2012, Pismo Akademii Pedagogicznej w Krakowie, [online]. [dostęp: 01.10.2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.wsp.krakow.pl/konspekt/konspekt3/sniezynski.html>.
23. Tutko M., *Wewnętrzne systemy zapewniania jakości kształcenia*, uczelniany system doskonalenia jakości kształcenia Uniwersytetu Jagiellońskiego, [online]. [dostęp: 01.10.2012]. Dostępny w Internecie: <http://www.jakosc.uj.edu.pl/documents/1609422/3160141/Wewn%C4%99trzne+systemy+zapewniania+jako%C5%9Bci+kszta%C5%82cenia+-+M.+Tutko>.
24. Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz. 1365, z późn. zm.).

COMPETENCES AND PROFESSIONAL QUALIFICATIONS OF ACADEMICS

Summary

The article deals with the issues of the professional qualifications of academics resulting from the rules of law. It also presents the general characteristics of the core competencies of academics and their role in the educational process.

Keywords: *academics, teachers' qualifications, competences, pedeutology*